

Андрій Кізіма

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Руслан Гурин

студент гр. ФМСм-12,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Роман Черняк

студент гр. ФМСм-12,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Олександр Комаринець

студент гр. ФМСм-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Важливість та необхідність функціонування ефективної митної політики на сьогоднішній день, викликана таким фактором впливу як війна, хоча крім неї можуть існувати ще ряд суб'єктивних і об'єктивних чинників впливу на неї. У зв'язку з цим ускладнюється виконання основної функції митної політики, а саме фіскальної. Вона полягає у тому, що в умовах гострої нестачі фінансових ресурсів, саме за рахунок формування бюджету митними податками, які мобілізуються у процесі їх переміщення через митний кордон України відповідно до існуючої нормативно-правової бази і за допомогою митного контролю, можна його наповнити порівняно швидко.

Всі ці дії повинні відбуватись не тільки із врахуванням цілком зрозумілих інтересів держави щодо отримання митних надходжень, а із врахуванням також інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, на практиці повинен бути паритет у їхніх взаємовідносинах і не завжди абсолютний показник надходжень на той чи інший момент часу є позитивним показником у майбутньому.

На всіх етапах розвитку економіки України фіскальна функція митної політики і її виконання Державною митною службою, ефективність якої дуже часто оцінюється за сумою зібраних митних податків, була пріоритетом для держави, що є цілком зрозуміло у період кризових явищ, коли існує гостра нестача фінансових ресурсів, але викликає запитання у період стабільного розвитку економіки.

Спрямованість митних органів на виконання індикативних показників Міністерства фінансів України, викликає появу таких супутніх явищ цього процесу як бюрократія, корупція, погіршення взаємовідносин з суб'єктами господарювання, тому вважається, що фіскальна домінанта митної політики, повинна бути другорядною, на перший план має вийти функція сприяння зовнішній торгівлі, правоохоронна функція, так як це прийнято у світовій практиці митної діяльності. Крім того, збільшення митних надходжень за рахунок застосування ефективного митного контролю за повнотою, своєчасністю сплати митних платежів до бюджету і застосування заходів

митного контролю у випадку порушення встановлених правил сплати митних платежів суб'єктами бізнесу, теж може викликати супротив зі сторони господарюючих суб'єктів.

Для розуміння суті митних платежів, доцільно звернутись до існуючих в економічній літературі визначень, а саме «митні платежі є податковими платежами на експортно-імпорتنі операції та їм належить специфічне місце в системі доходів бюджетної системи держави» [2, с. 227].

Існує визначення, щодо якого «митні платежі – це обов'язкові платежі, їх справляння носить імперативний характер, вони повинні бути сплачені незалежно від бажання суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності» [5, с. 138].

Автори підручника «Митна справа» визначають митні платежі як «різновид обов'язкових платежів (податків і зборів), які нараховують та справляють у встановленому порядку під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів та інших предметів через митний кордон України під контролем митних органів» [3, с.165].

Це визначення співзвучне з визначенням митних платежів, яке наведене у Податковому кодексі (пункт 14.1.113 статті 14), де на нормативно-правовому рівні визначено митні платежі як податки, які відповідно до Податкового кодексу або відповідних норм митного законодавства «справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України, контроль за справлянням яких покладено на митні органи» [4].

Висновок про те, що митні платежі розглядаються державою як податкові, випливає з того, що Податковим кодексом, статтею 9 визначено, що мито, акцизний податок, ПДВ відносять до загальнодержавних податків [4], а у Бюджетному кодексі ст.8 «Бюджетна класифікація» п.2 вказано, що «податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі)...» [1].

Митні платежі можна розглядати як надходження, які формують дохідну частину бюджету за рахунок непрямих податків на зовнішньоекономічну діяльність, виконуючи при цьому фіскальну функцію і виступаючи як тарифний метод митного регулювання (ставки податків, пільги тощо).

Визначаючи роль Державної митної служби України у процесі мобілізації митних платежів до бюджету, зауважимо, що вона полягає у контролі митних органів за своєчасністю, достовірністю та повнотою їх нарахування і сплати у повному обсязі цих сум до дохідної частини бюджету суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і нарахуванні штрафних санкцій за порушення граничних строків сплати узгоджених податкових зобов'язань та пені після закінчення установлених строків погашення узгодженого податкового зобов'язання на суму податкового боргу.

Існуюча на протязі всієї незалежності України пріоритетність щодо фіскальної функції над регулюючою, проявляється у максимальній зацікавленості держави щодо наповнення дохідної частини бюджету за рахунок митних платежів. В історії становлення митних органів в Україні, була навіть їх реорганізація для виконання цієї мети, зокрема мова йде про створення

Міністерства доходів і зборів України і Державної фіскальної служби України, що наклало свій відбиток на діяльність митних органів і призвело до проявів корупції, бюрократії, недосконалій організаційній структурі Державної митної служби, непорозуміннях у взаємовідносинах з суб'єктами бізнесу, міжнародними партнерами.

Таким чином, митні платежі виконують як регулюючу функцію (регулюють зовнішню торгівлю), так і фіскальну, тобто збільшують загальну суму надходжень до бюджету для формування фінансових ресурсів держави. У загальному, ця їх здатність виконувати вище перелічені завдання, впливає з того, що митні податки відносяться до тарифних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Жмурко Н. В., Ілечко О. І. Проблемні аспекти стягнення митних платежів в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.7. С. 224-234.
3. Митна справа: підручник / М. І. Крупка та ін. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 572 с.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Радченко О. М. Адміністрування митних платежів як фінансово-правова категорія. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2019. № 1. С. 137–142.